

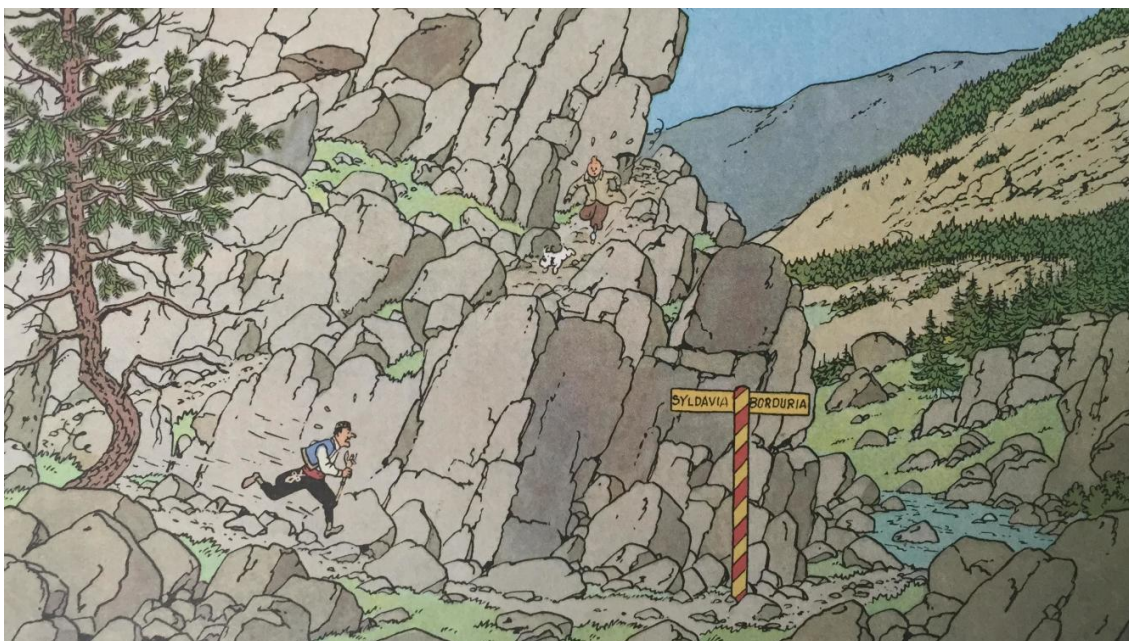
Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

EL DIA QUE TINTÍN VA VÈNCER A HITLER

Hergé no volia envair Polònia

Un cop més, un llibre de Tintín ha estat objecte d'una polèmica racista. Les connexions d'Hergé amb el feixisme han estat molt estudiades, però què hi ha del seu llibre inequívocament antinazi del 1938?

Vinyeta d'"El ceptre d'Ottokar" (Hergé)

La notícia és cíclica i es repeteix cada pocs mesos: un llibre de Tintín (gairebé sempre, Tintín al Congo) ha estat prohibit en algun lloc del món entre **acusacions de racisme** . Aquesta setmana ha estat el torn de Canadà, encara que amb una lleugera novetat: el títol de la polèmica és *Tintín a Amèrica* , el segon àlbum oficial (tercer si s'inclou *Tintín al país dels soviets*, del qual **Hergé** va renegar com a un "pecat de joventut ").

Dimecres passat, la premsa del país nord-americà informava que la cadena de llibreries Chapters havia deixat de vendre el còmic en el qual el famós reporter lluita contra les màfies de Chicago als anys 20. La raó? Les queixes rebudes per la representació que es fa en el llibre de **els indis nadius americans** , que responen a tots els estereotips del llenguatge en infinitius i l'arrencament de cabelleres.

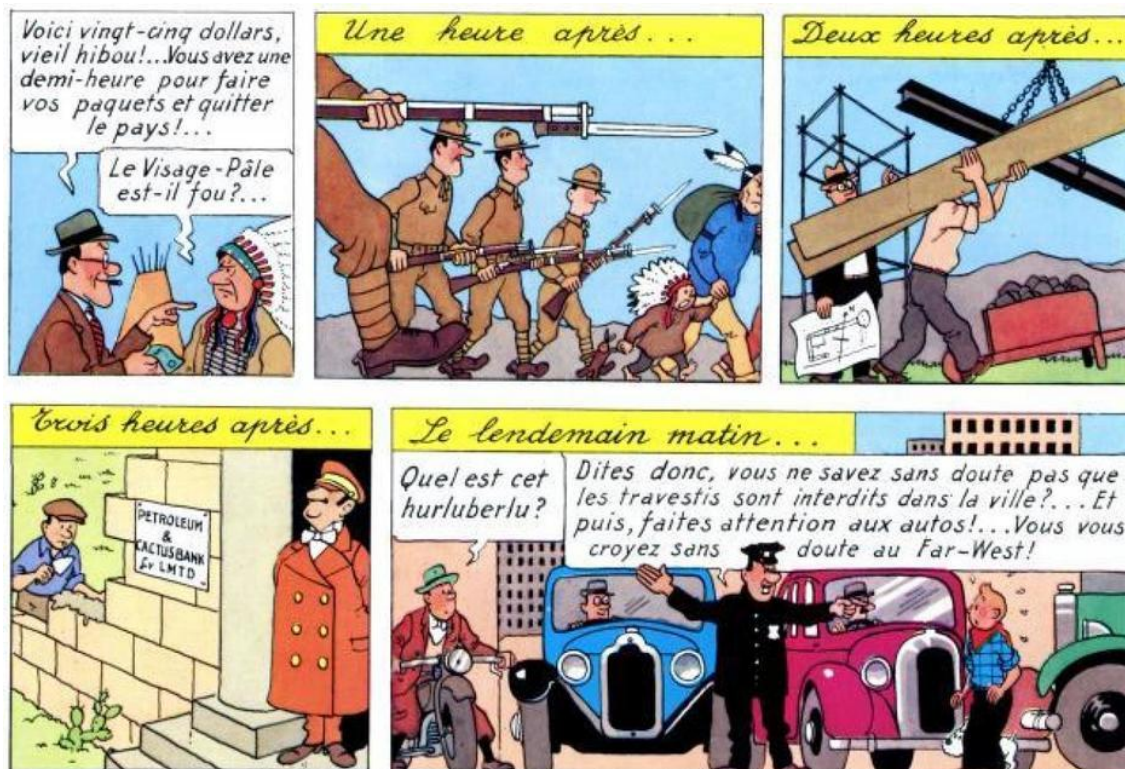
Poc ha durat l'assumpte aquest cop, ja que després de l'enrenou mediàtic, la cadena va anunciar que el llibre "no violava les seves polítiques" abans de tornar-lo a les prestatgeries. I, encara que no s'esmentava en la declaració oficial, és possible que algú tingués la lucidesa d'assenyalar que en Tintín a Amèrica hi ha una **gens dissimulada crítica** a la manera en què el

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

voraç capitalisme nord-americà expulsa de les seves terres a les tribus natives.

Fins aquí, res de nou respecte al que tantes vegades s'ha dit: que les primeríssimes aventures de Tintín estan plenes de **tòpics colonialistes** i eurocèntrics, i impregnades de paternalisme cap a la resta de races. Bàsicament, la mentalitat que regia a la societat belga de principis del segle XX en què es movia un jove de vint anys anomenat **Georges Remi**, que va invertir l'ordre dels seus inicials per adoptar el pseudònim d'Hergé.

Afortunadament, el dibuixant va trigar poc a adonar-se que, per ambientar les seves històries en altres latituds, necessitava documentar més enllà dels clixés. Ja en el quart àlbum *-El lotus blau-* pintava un retrat minuciós de la complicada situació política entre la Xina i el Japó mentre Tintín i el seu amic Tchang reien junts repassant els tòpics occidentals sobre el llunyà Orient. Més endavant vindrien una vintena d'històries guiades pels valors **de l'humanisme, la tolerància, la defensa del feble i en contra de qualsevol totalitarisme.**

El líder feixista Degrelle, amic de joventut d'Hergé

Malgrat això, a dia d'avui, la figura d'Hergé no ha aconseguit lliurar-se del tot de l'enganyosa etiqueta que l'assenyala com **simpatitzant del feixisme**. Els elements per a la sospita són coneguts. El dibuixant va entrar molt jove a *Le XXème Siècle*, un diari ultraconservador, nacionalista i catòlic sota l'influx de l'**abat Wallez**, qui 'orientar' els seus primers treballs. Allí va fer amistat amb un altre noi, **Léon Degrelle**, que amb el pas dels anys seria un conegut líder feixista i protegit de **Hitler**, i que va ser qui va aconseguir a Hergé seus primers còmics.

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

Alguns anys després, Degrelle fundaria el **Partit Rexista**, de clar tall totalitari, si bé Hergé va rebutjar la invitació per unir-se a la formació i il·lustrar els seus cartells. Així i tot, Degrelle no va voler deixar passar l'oportunitat propagandística, proclamant en públic "Tintín sóc jo!", Ja que afirmava que Hergé s'havia inspirat en ell per a la creació del personatge.

" 'El ceptre d'Ottokar' és un 'Anschluss' fallit"

Tot això és ben sabut, i no obstant això, s'ha posat molt menys el focus sobre el fet que, en la convulsa situació europea de la segona meitat dels anys 30, Hergé va realitzar **un contundent i inequívoc al·legat en contra de l'expansió nazi**. Aquest manifest, que a dia d'avui pot trobar-se en qualsevol llibreria infantil, no és altre que *El ceptre d'Ottokar*, la setena aventura de Tintín i una de les més valorades pels aficionats.

Situem-nos:

- Març de 1938: la desestabilització orquestrada pels nazis força la dimissió del canceller austríac **Schuschnigg**. Aquesta mateixa nit, les tropes alemanyes entren al país i cinc dies després, Hitler proclama l' "Anschlus" (annexió) d'Àustria.
- Agost de 1938: Apareix a la premsa el primer episodi d'una nova història de Tintín, que llavors es deia *Tintín Sildàvia* (posteriorment, *El ceptre d'Ottokar*).
- Setembre de 1938: França i Gran Bretanya signen els acords de Munic que autoritzen la **annexió dels Sudets** per part d'Alemanya.

En els mesos successius, mentre l'expansionisme de Hitler funcionava a tota potència davant el desconcert dels països occidentals, Hergé publicava regularment nous episodis de la història de **Sildàvia**, un petit país centreeuropeu que patia l'assetjament de la veïna **Bordúria**.

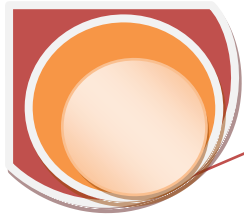
En la història, Tintín descobreix una conspiració per destronar el rei sildau (Muskar XII, successor de la dinastia d'Ottokar) i facilitar així la invasió del país per part de Bordúria. Anys després, Hergé confirmaria que és obvi en una entrevista: "Estava parlant d'Alemanya. *El ceptre d'Ottokar* és la història d'un **Anschluss fallit**".

L'ajudant de camp traïdor al rei, amb el seu uniforme d'estil SS

Si el lector s'aproxima a l'obra amb la mirada atenta, descobrirà infinitat de detalls escollits acuradament per Hergé per establir paral·lelismes amb la creixent tensió política que es desenvolupava en aquests moments al Vell Continent.

Per començar, Sildàvia no és el reflex fictici d'un país concret sinó la barreja de diversos. D'una banda, el dibuixant es va decantar per les terminacions en -ow (la capital de Sildàvia és Klow, el castell del rei és Koplow) per imitar la sonoritat de les ciutats de **Polònia**. Però també hi ha ressons de **Albània** (envaïda per **Mussolini**) en els

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

minarets del paisatge i la bandera del país, el pelicà negre està inspirat en l'àguila negra albanesa. A més, la facció que intenta enderrocar el rei en el còmic és la Guàrdia d'Acer, evident referència a la Guàrdia de Ferro, el moviment feixista de **Romania**.

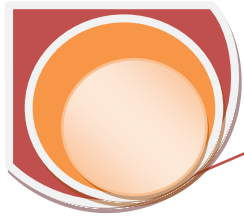
I si les víctimes estaven clarament assenyalades, més encara ho estaven els botxins. En el llibre, el líder dels conspiradors és **Müstler**, un poc dissimulada combinació de Mussolini i Hitler, els partidaris se saluden i s'acomien a la veu de *Amah!*, que recorda sense dissimular l' *Heil!* dels nazis.

A aquestes altures de la seva producció, Hergé ja havia desenvolupat una gran minuciositat a l'hora de recrear escenaris i objectes, pel que resulta oportú fixar-se en el vestuari dels 'dolents' de la història. Boris, el edecán del rei Muskar que intenta traïr, llueix un uniforme negre amb cinturó Sam Browne clarament **inspirat en els de les SS**. Per la seva banda, els guàrdies borduris amb què Tintín es topa a la frontera li disparen amb els **fusells Mauser** l'Exèrcit de l'III Reich, i els seus cinturons també recorden als dels uniformes de la Wehrmacht.

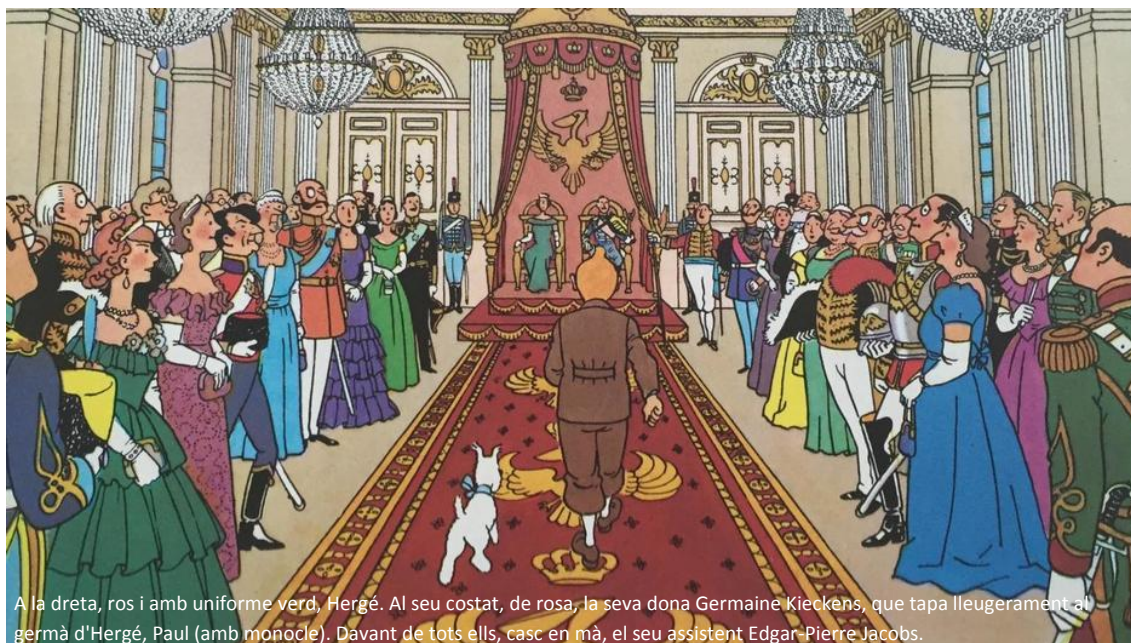
Per completar el retrat, l'avió borduri que Tintín aconsegueix apropiat per tornar a Klow és clarament alemany. Si en la primera edició del còmic era un **Heinkel 112**, posteriorment va ser substituït per un **Messerschmitt BF-109**, un model utilitzat per primera vegada en la Guerra Civil espanyola com a part de la **Legió Còndor**. Tots aquests detalls i molts altres poden consultar-se en *Tintín, el somni i la realitat*, (Zendrera Zariquiey, 2002), un volum de Michael Farr que repassa l'elaboració de totes les històries del personatge.

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

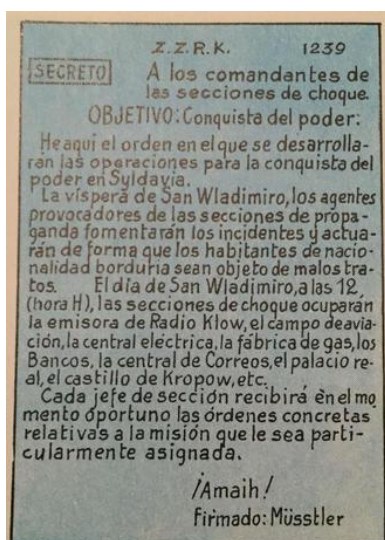
Hergé va arribar fins i tot a 'prendre partit' personalment, ja que es va dibuixar a si mateix acompanyat de la seva dona, el seu germà i el seu assistent entre els partidaris del rei Muskar XII.

A la dreta, ros i amb uniforme verd, Hergé. Al seu costat, de rosa, la seva dona Germaine Kieckens, que tapa lleugerament al germà d'Hergé, Paul (amb monocle). Davant de tots ells, casc en mà, el seu assistent Edgar-Pierre Jacobs.

Hergé va anticipar l'Operació Himmler

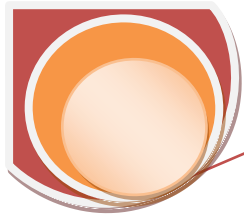
A la part final de l'aventura, Tintín aconsegueix fer-se amb documents secrets dels conspiradors borduris en què es detalla el seu pla per a la conquesta del poder a Sildàvia: "La vespra de Sant Wladimiro, **els agents provocadors de les seccions de propaganda fomentaran els incidents** i actuaran de manera que els habitants de nacionalitat Bordúria siguin objecte de maltractaments. Al dia següent, les seccions de xoc ocuparan l'emissora de Ràdio Klow ...".

Document borduri interceptat per Tintín

Aquesta operació de 'bandera falsa' va ser precisament el sistema utilitzat pels nazis per justificar la invasió de Polònia, tot just un mes després que acabés la publicació de El ceptre d'Ottokar a la premsa belga. Va ser l'anomenada **Operació Himmler o Provocació de Gleiwitz**, un atac de tropes alemanyes amb uniforme polonès a l'emissora de ràdio fronterera alemanya d'aquesta localitat, per després difondre un missatge en el qual s'animava a la minoria polonesa de Silèsia a prendre les armes contra Hitler.

En qualsevol cas, a l'agost de 1939 Tintín havia salvat Sildàvia, però en la realitat no va poder evitar la invasió de Polònia ni la de la seva pròpia pàtria, Bèlgica, ocupada al maig de 1940 per les tropes nazis.

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

L'acusació de col·laboracionisme

Un cop consumada la invasió de Bèlgica el rei belga **Leopold III** va realitzar una crida demanant a tots els ciutadans que tornessin a casa i treballessin pel bé de la nació. Hergé, un home profundament patriota i monàrquic, va respondre a la crida tornant a Brussel·les (es trobava a França en aquell moment) i buscant una feina, que va trobar al diari *Le Soir*.

La història deixaria en mal lloc al rei Leopoldo ja Hergé, que haurien quedat nets exiliant a Londres amb el Govern del país. Molt aviat Leopoldo va ser obligat a abdicar en el seu fill **Balduino** i Hergé es va trobar treballant en un **diari col·laboracionista**, controlat pels nazis i posat al servei de la seva propaganda. ¿Ingenuïtat, covardia, sentit pràctic ...? En qualsevol cas, el dibuixant va decidir que Tintín seguiria a Bèlgica intentant entretenir els seus compatriotes en aquells anys negres i es va dedicar a realitzar històries de tall més fantàstic que no resultessin polèmiques, com *L'estel misteriós* o *El secret de l'Unicorn*. Anys després, el propi Hergé reconeixia en una entrevista: "**La meua ingenuïtat en aquella època fregava la niciesa**, podem dir que fins i tot l'estupidesa".

Després de la victòria aliada, Hergé va ser arrestat quatre vegades acusat de simpatitzar amb el nazisme per treballar en *Le Soir* i de contribuir amb les seves vinyetes a la difusió d'una eina de propaganda. El dibuixant va passar dos anys apartat del treball en premsa i només va poder rehabilitar professional i personalment gràcies a l'heroi de la resistència belga **Raymond**

Leblanc, un editor admirador de Tintín que li va proporcionar suport econòmic i li va aconseguir el seu "credencial de civisme".

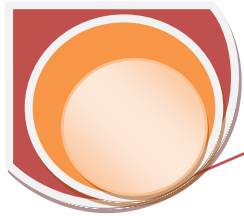
Leblanc va proclamar que les aventures del jove reporter havien pujat la moral dels belgues durant l'ocupació i com a argument incontestable esgrimir la història de *El ceptre d'Ottokar*: el dia que Tintín va vèncer a Hitler.

(Font: ÁLVARO RIGAL – *El Confidencial*)

Nota: totes les vinyetes han estat extretes de l'article i estan en l'idioma en que els hi ha posat i hem respectat.

I una frase de Franklin Carter, membre del comitè per la llibertat d'expressió de BPC:

“L'educació i no la censura es la clau del progrés social”

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

Un toc final de comicitat que ens ha fet arribar el soci belga Samy per mitjà del seu Tintinfo:

Una vinyeta publicada a *L'Echo*

Diu: Vet aquí el nostre proper aparell –per avió- customitzat, en vistes a futures relacions Brussel·les/Pekín!